

Podstawowym celem niniejszego projektu jest zbadanie tego, w jakich warunkach prawdopodobne jest przecenianie własnych umiejętności i możliwości. Literatura przedmiotu pokazuje, że skłonność ta występuje dość powszechnie. Dobrym przykładem jest obserwacja, że wyraźna większość kierowców uważa swoje umiejętności za ponadprzeciętne, co w oczywisty sposób nie może być prawdą. To i jemu podobne zachowania nazywane są nadmierną pewnością siebie (ang. *overconfidence*). Może ona tłumaczyć wiele intrygujących zjawisk, takich jak powszechność obstawiania wyników meczów, niedostatecznego oszczędzania na starość, nazbyt aktywnego grania na giełdzie, jak również decydowanie o nieopłacalnych fuzjach i przejęciach korporacji. Naturalnie, nadmierna pewność siebie nie jest jedynym powodem powstawania tych złożonych zjawisk.

W eksperymentach laboratoryjnych identyfikacja i obserwacja nadmiernej pewności siebie jest znacznie łatwiejsza. Możemy także manipulować warunkami, w których ludzie dokonują swoich przewidywań. Dzięki temu badane zjawisko może zostać lepiej zrozumiane. W szczególności, jeśli ludzie deklarują wysoką pewność siebie po to, by *sprawiać wrażenie* kompetentnych, upublicznianie tych deklaracji może dodatkowo wzmocnić tę tendencję. Odwrotnie może być w przypadku upublicznienia *faktycznie osiągniętego wyniku*, grozi ono bowiem poczuciem wstydu, jeśli ten wypadnie znacznie poniżej obwieszczonych przewidywań. W tym wypadku może zatem dojść do zredukowania nadmiernej pewności siebie. Podobnie może działać wprowadzenie bezpośredniego wynagrodzenia finansowego za poprawne przewidywania. Eksperymenty laboratoryjne mają jednak swoje wady i ograniczenia, w szczególności wnioski nie zawsze mogą być uogólnione na bardziej naturalne zadania i okoliczności, na inne grupy społeczne czy też wyższe stawki.

W niniejszym projekcie zastosujemy nowe sposoby badania z wykorzystaniem eksperymentów laboratoryjnych, ale też terenowych oraz naturalnych, by osiągnąć możliwie precyzyjną identyfikację nadmiernej pewności siebie w dużej i zróżnicowanej grupie ludzi. Badanie przeprowadzone zostanie w oparciu o analizę prognoz i zachowania biegaczy długodystansowych, uczestników gier towarzyskich, a także studentów.

W naszych badaniach wykorzystane zostaną dwie główne miary nadmiernej pewności siebie. W przypadku badania biegaczy długodystansowych szacowany będzie błąd prognozy (różnica pomiędzy faktycznie osiągniętym a prognozowanym czasem biegu). Dodatkowo przeanalizujemy drugą miarę - zmianę tempa, jako różnicę czasu między pierwszą a drugą połową biegu. Znaczny spadek tempa biegu będzie traktowany jako sygnał nadmiernie optymistycznego (wykonanego z nadmierną pewnością siebie) startu. Podobnie w przypadku uczestników gier towarzyskich i eksperymentów laboratoryjnych będziemy obserwować prognozy i wybory, które mogą sygnalizować nadmierną pewność siebie lub jej brak.

Planujemy wykorzystać obydwie przedstawione miary do zbadania kilku zagadnień związanych z nadmierną pewnością siebie. Przyjrzymy się różnym grupom zawodowym, żeby sprawdzić czy, przykładowo, prawnicy, którzy są szkoleni do tego by *sprawiać wrażenie* pewnych siebie, rzeczywiście cechują się wyższym jej poziomem siebie niż inne grupy zawodowe. Następnie zbadamy rolę, jaką pełni doświadczenie w analizowanym problemie sprawdzając, czy doświadczeni biegacze prognozują dokładniej i utrzymują bardziej równomierne tempo biegu. Kolejne badanie koncentruje się na przeanalizowaniu wpływu sposobu składania prognozy (publicznie vs. prywatnie) na jej trafność. Możliwe jest na przykład, że często obserwowana nadmierna pewność siebie wśród mężczyzn jest wynikiem innego sposobu prezentacji własnej osoby niż u kobiet (ponieważ inny styl autoprezentacji jest uważany przez społeczeństwo za pożądany). Wreszcie, w jednym z zaplanowanych badań porównamy poziom pewności siebie uczestników w przypadku zadań postrzeganych jako trudniejsze i łatwiejsze, np. krótszych i dłuższych dystansów dla biegaczy.

Podsumowując, przeanalizowanych zostanie kilka czynników, które jak dotąd nie zostały dokładnie przebadane i mogą istotnie wpływać na składanie zbyt optymistycznych deklaracji oraz na zachowania znamionujące nadmierną pewność siebie. Tematy te pozostają niewystarczająco zbadane głównie ze względu na brak odpowiedniego zbioru danych, który umożliwiłby taką analizę. Problem ten został rozwiązany dzięki naszemu innowacyjnemu podejściu do mierzenia nadmiernej pewności siebie, opartemu o badanie terenowe.